

Resumé

Socialforvaltningen forventer en økonomisk udfordring på mindst 85 mio. kr. i 2024, som Socialudvalget skal beslutte besparelser til at finansiere, så budgettet for 2024 kommer i balance. Udfordringen består af den i budgetaftalen videreførte besparelse på 60 mio. kr., en besparelse på 5 mio. kr. på administration ligeledes fra budgetaftalen samt en forværring på 20 mio. kr., som er resultatet af en fortsat negativ prognoseudvikling i 2023 og en konsolideret prognose for 2024 på baggrund heraf. Hertil kommer en betydelig økonomisk udfordring i den sociale hjemmepleje, som forvaltningen er ved at udrede og finde veje til at håndtere.

Socialforvaltningen har derfor udarbejdet et bruttokatalog med forslag til konkrete besparelser, som kan sikre et budget i balance i 2024.

Indstilling

Socialforvaltningen indstiller,

1. at Socialudvalget tager til efterretning, at Socialforvaltningen på nuværende tidspunkt har en forventet økonomisk udfordring i 2024 på 85 mio. kr. efter tildeling af midler i budgetaftalen for 2024.
2. at Socialudvalget godkender besparelsesforslag for i alt 85 mio. kr. til at bidrage til et budget i balance i 2024 og frem, jf. bilag 1,
3. at Socialudvalget, hvis det ikke godkender forslag med besparelser for i alt 85 mio. kr., jf. bilag 1, godkender en rammebesparelse ("grønthøster") svarende til forskellen mellem 85 mio. kr. og evt. besluttede besparelser, jf. pkt. 2.
4. at Socialudvalget tager til efterretning, at der fortsat udestår håndtering af en betydelig økonomisk udfordring i den sociale hjemmepleje. Socialforvaltningen vil om nødvendigt vende tilbage til Socialudvalget med forslag til håndtering heraf.
5. at Socialudvalget tager til efterretning, at Socialforvaltningen vil kvalificere den økonomiske udfordring frem mod 1. kvartalsprognose i 2024. Hvis udfordringen viser sig større end hidtil antaget, vil forvaltningen vende tilbage med forslag til håndtering heraf.

Problemstilling

Socialforvaltningen forventer på nuværende tidspunkt en økonomisk udfordring i 2024 på 85 mio. kr. på tværs af forvaltningens målgrupper. Det bemærkes, at den økonomiske udfordring er behæftet med en vis usikkerhed, da selv mindre forskydninger i den forudsatte aktivitet eller enhedspris i både indeværende år og næste år kan have betydning for det forventede udgiftsniveau i 2024. Den forventede økonomiske udfordring er ligeledes under forudsætninger af kompenserende handlinger, løbende prioriteringer og stram økonomisk styring.

Ved Socialudvalgets budgetseminar d. 18. august 2023 blev udvalget forelagt Socialforvaltningens økonomiske udfordring i 2024, som på daværende tidspunkt blev vurderet at være mindst 215 mio. kr. (foruden need-to).

Socialforvaltningens need-to udfordringer blev alle håndteret ved tildeling af midler ved budgetforhandlingerne 2024, og forvaltningen fik tildelt 155 mio. kr. til håndtering af de driftsudfordringer, der blev rejst som forvaltningsspecifikke udfordringer. Samtidig viderefører budgetaftalen besparelser i 2024 for 60 mio. kr., svarende til det beløb, som forvaltningen forventer at kunne spare i 2023 som følge af de økonomiske handleplaner i borgercentrene. Det er alene rammebeløbet fra handleplanerne, der videreføres, og ikke det konkrete indhold. Dette harmonerer dels med forvaltningens tidligere tilkendegivelser til Socialudvalget om, at de økonomiske handleplaner som helhed ikke er velegnet til at udgøre varige besparelser, dels med Socialudvalgets tilkendegivelse på budgetseminaret om, at udvalget ønsker at håndtere den økonomiske udfordring i 2024 via klare, politiske prioriteringer frem for, at forvaltningen håndterer udfordringen via rammebesparelser og lignende.

Dertil kommer, at forvaltningens økonomiske udfordring i 2024 er steget siden augustprognosen, der lå til grund for Socialudvalgets budgetseminar og de efterfølgende budgetforhandlinger. Denne stigning er et udtryk for en forværring af de varige udfordringer, forvaltningen har i 2023, jf. også pkt. 5 på udvalgsmødet 20. september om håndtering af udfordringen i 2023. Det er vurderingen på baggrund af den konsoliderede prognose, at den økonomiske udfordring i 2024 (uden need-to udfordringer) er steget med ca. 20 mio. kr. Dette svarer til ca. 0,3 pct. af Socialforvaltningens samlede budget. Denne udfordring skal også håndteres for at sikre budget i balance. Socialforvaltningen har derfor udarbejdet et katalog med besparelsesforslag til at håndtere udfordringen for i alt 85 mio. kr. (oprindelige 60 mio. kr. i driftsudfordring + 5 mio. kr. i administration + 20 mio. kr. i yderligere driftsudfordringer). Se nedenfor i løsningsafsnittet.

Det bemærkes, at ca. 20 mio. kr. af den samlede økonomiske udfordring på 85 mio. kr. i 2024 vedrører den sociale hjemmepleje. Der vurderes dog at være en betydelig risiko for, at den økonomiske udfordring i den sociale hjemmepleje kan blive større. I denne sag håndteres derfor kun en forventet andel af den økonomiske udfordring i den sociale hjemmepleje, da omfanget af den konkrete udfordring stadig er under udredning. Socialforvaltningen er dermed fortsat ved at udrede og finde veje til at håndtere den økonomiske situation i den sociale hjemmepleje, og forvaltningen vil om nødvendigt vende tilbage til Socialudvalget med forslag til håndtering heraf.

Løsning

Når Socialforvaltningen almindeligvis forventer økonomiske udfordringer, vil disse blive håndteret som en del af forvaltningens almindelige driftsstyring, hvor der arbejdes med kompenserende handlinger for at overholde de politisk fastlagte budgetter. Der er dog i 2024 tale om en betydelig økonomisk udfordring, hvormed forvaltningen står i en ekstraordinær situation, og udfordringen

ikke vurderes blot at kunne håndteres med de almindelige styringsredskaber, forvaltningen har til rådighed.

Socialforvaltningen har derfor udarbejdet et bruttokatalog med besparelsesforslag (bilag 1), der indeholder mulige besparelser for i alt 100 mio. kr. i 2024. Socialudvalget skal beslutte besparelsesforslag for 85 mio. kr. for at håndtere den økonomiske udfordring i 2024.

I kataloget indgår der håndtering af besparelsen på administration på 5 mio. kr., som er Socialforvaltningens andel af den aftalte administrative besparelse i budgetaftalen på i alt 38 mio. kr. Besparelsen følger af kommuneøkonomiaftalen for 2024 mellem regeringen og KL.

Besparelsesforslag til at håndtere den økonomiske udfordring på 85 mio. kr. (bilag 1)

De forslag, der fremgår af kataloget, er forvaltningens bedste faglige bud på prioriterede besparelser, som – alt andet lige – vil gøre mindst mulig skade på forvaltningens muligheder for at hjælpe borgerne og samtidigt kunne leve op til de lovbundne opgaver på socialområdet. Af samme årsag foreslås der primært at gennemføre besparelser på tilbud, som borgerne kan benytte uden forudgående visitation. Dette er især forebyggende tilbud og indsatser. Det vil være en risiko for mange af disse forslag, at der kan ske en forværring hos den målgruppe, der benytter tilbuddene og indsatserne, og at nogle af borgerne derfor med tiden kan få behov for større indsatser. For så vidt angår de besparelser, der er foreslået på tilbud eller indsatser, som borgere er visiterede til og dermed har ret til, vil der skulle findes andre alternativer, som modsvarer borgernes behov. Hvor det er muligt, er denne økonomisk afledte effekt indregnet i besparelsesforslagene.

Kataloget indeholder både besparelsesforslag, som vedrører forvaltningens egne tilbud og indsatser, og besparelsesforslag, som vedrører selvejende tilbud med driftsoverenskomst og øvrige tilskudsinstitutioner. Konkret vedrører besparelser for ca. 19,0 mio. kr. af det samlede katalog selvejende tilbud og tilskudsinstitutioner. På trods af, at de selvejende og tilskudsinstitutioner udgør en forholdsvis lille procentdel af forvaltningens samlede budget, foreslås der alligevel besparelser på området, da en større andel af særligt tilskudsinstitutioner leverer ydelser, som kommunen ikke er lovgivningsmæssigt forpligtet til at stille til rådighed, eller hvor den lovgivningsmæssige forpligtelse kan løftes på anden vis.

For en andel af forslagene vil der være en indfasningsperiode, fra de vedtages, til de har en økonomisk effekt. Der vil derfor for disse forslag være en mindre effekt i 2024, hvor forslagene ikke har helårsvirkning. Dette er som følge af, at der er opsigelsesvarsel på kontrakter, og/eller at der skal opsiges eller omplaceres medarbejdere. Det bemærkes desuden, at det ikke er alle forslag, der har en varig effekt. Dette kan både skyldes, at en indsats ikke vurderes at kunne have effekt på lang sigt, eller hvor der spares på midlertidige bevillinger, som udløber. Når bevillingen udløber, vil der ikke længere være et sparepotentiale. Endelig bemærkes det, at der ved en andel af forslagene foreslås besparelser på områder og indsatser, hvor der er tildelt midler ifm. tidligere års budgetforhandlinger.

Kataloget indeholder besparelsesforslag på alle forvaltningens tre borgercentre (Borgercenter Børn og Unge, Borgercenter Handicap og Borgercenter Voksne) samt de centrale enheder. Der foreslås besparelser på de enkelte borgercentre svarende til deres relative budgetandele af forvaltningens samlede budget, hvortil kommer en besparelse på administration i de centrale enheder, der overstiger deres andel af forvaltningens samlede budget.

Besparelsesforslagene er opdelt i tre overordnede kategorier: 1) Administrative besparelser, 2) tilbudslukning og ophør af tilskud og 3) servicereduktioner. Nedenfor gives en kort gennemgang af besparelsesforslagene på de tre områder. En samlet oversigt over forslagene med tilhørende beskrivelse samt økonomisk effekt i 2024-2026 kan findes i bilag 1.

1) Administrative besparelser

Kataloget indeholder besparelsesforslag for 10,0 mio. kr., som vedrører administrative besparelser. Disse forslag vedrører dels en bred besparelse på alle administrative områder i forvaltningen, som svarer til Socialforvaltningens andel af de pålagte administrative besparelser i budgetaftalen, som følger af aftalen mellem KL og regeringen om kommunernes økonomi for 2024. Dels yderligere besparelser specifikt på de centrale enheder i Socialforvaltningen. Det vil være op til de enkelte enheder at implementere de konkrete besparelser.

2) Tilbudslukning og ophør af tilskud

Kataloget indeholder besparelsesforslag for 35,8 mio. kr., som vedrører tilbudslukning og ophør af tilskud. Disse forslag vedrører både forvaltningens egne tilbud og indsatser samt selvejende tilbud og tilskudsinstitutioner. Forslag, der vedrører forvaltningens egne tilbud, omhandler lukning af en række tilbud, som på børneområdet (herunder børn og unge med handicap) drejer sig om forebyggende tilbud og indsatser, mens det på voksen- og handicapområdet bl.a. drejer sig om lukning af dagtilbud, samt opsigelse af en række lejemål. Forslag, der vedrører eksterne aktører, omhandler opsigelse af samarbejdsaftaler med selvejende dagtilbud og et stofindtagelsesrum, samt opsigelse af tilskudsftaler med tilbud af forebyggende karakter. Ved opsigelse af aftaler med selvejende dagtilbud og ved lukning af egne dagtilbud vil der være behov for at finde et andet tilbud til de borgere, der er visiteret til ydelsen.

3) Servicereduktioner

Kataloget indeholder besparelsesforslag for 54,2 mio. kr., som reducerer serviceniveauet på udvalgte områder. Servicereduktionerne vil i udgangspunktet medføre et lavere serviceniveau end det, borgerne oplever i dag. Det bemærkes dog, at en andel af servicereduktionerne omfatter videreførelse af handleplaner med besparelser, som er igangsat i 2023, hvormed det nedsatte serviceniveau for disse forslag vil videreføres. Konkret omfatter forslagene reduktion af budgettet til en række indsatser, som vil medføre nedskalering af aktiviteter eller ophør af indsatser, samt reduktion af budgettet på en række af forvaltningens egne tilbud, som vurderes at kunne drives

med et lavere aktivitetsniveau og lavere normering. Det foreslås hertil at tilbagerulle en række indsatser og aktiviteter, som er finansieret ifm. budgetforhandlingerne 2022, hvor der blev afsat midler til at styrke den faglige indsats på botilbud (bedre botilbud). Endelig omfatter forslagene en skærpet visitation til udvalgte ydelser.

Øvrig håndtering af udfordringen i 2024

Hvis Socialudvalget ikke godkender besparelsesforslag fra kataloget for i alt 85 mio. kr., foreslår Socialforvaltningen, at den udestående udfordring håndteres ved en rammebesparelse på tværs af alle områder og målgrupper i forvaltningen. Rammebesparelsen foreslås i så fald udmøntet pba. en budgetnøgle, hvor hver målgruppe vil få udmøntet en besparelse svarende til deres procentvise andel af forvaltningens samlede budget. Konsekvenserne ved en rammebesparelse vil f.eks. være forringet service på forvaltningens egne tilbud, f.eks. i form af lavere normering og deraf afledte færre aktiviteter for beboere på botilbud osv., forlængelse af sagsbehandlingstider, en højere andel af ufaglærte medarbejdere på forvaltningens tilbud og ansættelsesstop mv. Det bemærkes, at disse konsekvenser vil være mere udbredte, hvis en større andel af udfordringen håndteres som rammebesparelse. Dette vil være tilfældet, hvis hele eller dele af sparekatalogerne ikke tiltrædes. Endelig bemærkes, at en rammebesparelse mange steder i forvaltningen vil blive oplevet som en betydelig udfordring, dels fordi den vil komme oven på flere års tilbageholdenhed, spareplaner osv., og dels fordi udgiftspresset allerede før en evt. rammebesparelse er betydeligt, hvorfor en rammebesparelse vil øge risikoen for budgetoverskridelser.

Håndtering af personalereduktioner

Da omfanget af besparelser er stort og har varig effekt, vil det have personalemæssige konsekvenser på tværs af forvaltningen. Socialforvaltningen vil i et tæt samarbejde med såvel MED-organisation som de faglige organisationer tilstræbe at reducere antallet af afskedigelser mest muligt. Dette vil kunne ske ved forskellige tiltag, fx midlertidigt ansættelsesstop og omplacering, evt. i sammenhæng med relevant kompetenceløft. Dette skal desuden ses i relation til forvaltningens udfordringer med rekruttering og fastholdelse af personale, hvorfor der ses en relativ høj personaleomsætning på flere områder.

Håndtering af udestående udfordring i 2025 og frem

En andel af forslagene i besparelseskataloget har ikke en varig effekt, og der vil dermed være en række forslag, som ikke kan dække udfordringen fra 2025 og frem. Da der er en indfasningsperiode i 2024, vil flere forslagene i bilag 1 dog have et større besparelspotentiale i 2025. Det bemærkes, at en andel af disse stigende profiler forventes at kunne bidrage til omprioriteringsprocessen for budget 2025, hvor Socialudvalget som vanligt skal levere et måltal. Der vurderes dog fortsat at være behov for en mere grundlæggende og langsigtet løsning på forvaltningens udfordringer, som desuden kan tage højde for en evt. forværring af forvaltningens nuværende

økonomiske udfordringer. Der igangsættes derfor et analysearbejde af Socialforvaltningens udfordringer, som Socialudvalget drøftede på mødet d. 11. oktober 2023, mhp. at opnå varige og mere kvalificerede besparelser, der kan modgå det strukturelle udgiftspres på området. På den måde kan der undgås pludselige serviceforringelser, midlertidige besparelser, indkøbsstop, mv.

Økonomi

Økonomien er indeholdt i sagen.

Videre proces

Socialforvaltningen iværksætter de vedtagne besparelsesforslag. Socialudvalget vil få forelagt en status på den økonomiske situation i 2024 ifm. 1. kvartalsprognose 2024. Hvis der i 2024 ses en lignende stigning i udgiftsniveauet som i 2023, må den økonomiske udfordring ligeledes forventes at stige. Socialforvaltningen vil i så fald vende tilbage til Socialudvalget ifm. kvartalsprognoserne med forvaltningens håndtering heraf.

Mikkel Boje

/ Anders Johannes Kristensen

Bilag

1. Bruttokatalog med besparelsesforslag til at håndtere den økonomiske udfordring på 85 mio. kr.
2. Referat af møde i HovedMED den 3. november 2023